

Werk van Sol LeWitt, Niele Toroni en Daniel Buren (van links naar rechts). © Kurt Stockman

Hoe hedendaagse kunst de Leie overstak

RECENSIE EXPO Bij de tiende verjaardag van Jan Hoets overlijden duikt het Smak in Gent in diens kerncollectie, die nauw verweven is met die van collectionneur Roger Matthys. Achter elk werk schuilt wel een verhaal.

Als organisatie en als team gaat het Smak door een woelige periode, na de aanklacht van tien (ex-)medewerkers aan het adres van directeur Philippe Van Cauteren. Aan de jongste presentatie van het Gentse museum valt dat alvast niet te merken.

Private passion x public duty neemt een originele duik in de geschiedenis van de eigen collectie. De tentoonstelling is piekfijn uitgewerkt. Ze kan uitpakken met een gecondenseerd overzicht van de toonaangevende kunststromingen tussen 1960 en 1990 – met toen hoofdzakelijk westerse mannen als toppers. Vooral laat ze zien hoe naadloos de verzamelijver van Smak-oprichter Jan Hoet in zijn beginjaren spoorde met die van gepassioneerde collectioneers. Privé en publiek raakten nauw verstrengeld en versterkten elkaar.

Dat valt het meest op in de zalen met mini-solo's van gevestigde kunstenaars uit de jaren 80 en 90, zoals Mike Kelley en Juan Muñoz. Bruiklenen en werken uit de Smak-collectie spelen er haasje-over en lijken inwisselbaar. Vooral voor het duo Thomas Schütte-Franz West verweeft de presentatie sterke werken tot één knap geheel.

Beschermheren

Tien jaar na het overlijden van Jan Hoet is *Private passion x public duty* ook een hommage aan een kleurrijke figuur. Ze zoomt niet in op zijn flamboyante optreden, maar op zijn erfenis: een unieke bijdrage aan het verhaal van de hedendaagse kunst in onze

contreien.

Als figuur komt Roger Matthys in deze tentoonstelling sterker uit de verf. De Gentse neuropsychiater en hoogleraar bouwde met zijn vrouw Hilda Colle een kloekke verzameling uit. In 1957 was hij, aan de zijde van Karel Geirlandt, betrokken bij de oprichting van de Vereniging voor het Museum van Hedendaagse Kunst (VMHK) in Gent. Deze club van beschermheren ijverde voor de oprichting van een zelfstandig museum. Dat kwam er in 1975, met Jan Hoet als conservator, in een vleugel van het

MSK. Pas in 1999, in het verbouwde casino, vond het museum zijn eigen plek. Om dat moment te markeren, schonk het VMHK toen 55 werken aan het Smak.

Roze neon

Toen Matthys in 2016 stierf, kwam zijn collectie eerst onder de vleugels van het Museum Dhondt-Dhaenens in Sint-Martens-Latem. Een deel werd geveild. In 2020 gingen veertig sleutelwerken voor tien jaar in bruikleen naar het Smak. Een aanzienlijk deel van de oorspronkelijke verzameling

bleef in familiebezit.

De privéaankopen van Matthys liepen parallel met die van het VMHK, waarvan hij tussen 1974 en 1977 ook voorzitter was. Hij kocht al vroeg werk aan, voor de kunstenaars internationaal bekendheid verwerven en vaak ook rechtstreeks via hen. Matthys' interesse was intussen verschoven van Belgische kunstenaars en Cobra naar de internationale voorhoede, met arte povera, minimal art en conceptuele kunst. Zijn devies: hedendaagse kunst houdt niet op aan de Leie.

In een klassieke *fichier* hield hij keurig zijn boekhouding bij, ook alle briefwisseling bleef bewaard. "Je kunt hem niet betrappen op gemarchandeerd", zegt curator Sam Steverlynck, die diep in de archieven dook. "Maar Matthys had vaak twee petten op. Hij kocht dan twee werken aan: één voor de Vereniging en één voor hemzelf. Voor Dan Flavin, de minimalist die werkte met neon, liet hij zijn voorkeur spreken. Hij koos zelf een roze, voor de Vereniging kocht hij een witte."

Jan Hoet kocht grotendeels via direct contact met kunstenaars, die hij uitnodigde om nieuw werk te maken voor zijn tentoonstellingen

Idem voor twee vloerwerken van Carl Andre: voor het toekomstige museum kocht Matthys de lange versie aan, met dubbel zoveel koperen tegels.

De tentoonstelling rakelt vooral dit soort insiderverhalen op. Zoals dat over Hans Haacke, een geëngageerde Duitse kunstenaar. Matthys stemde er met enige tegenzin mee in om diens sleutelwerk *Manet-Projekt '74* door te verkopen aan een Duits museum "vanwege het nationaal-historische belang". De tentoonstelling heeft een ander werk in petto, met een Belgische insteek. Haacke richt zijn pijlen op FN Herstal, dat indirect het Zuid-Afrikaanse apartheidregime steunde. Hoet schreef een persoonlijk briefje naar de wapenfabrikant met de vraag of hij voor het museum reclameposters voor oorlogstuig kon krijgen. Ze maken nu intrinsiek deel uit van Haackes installatie, waarin hij de "FN Browning-prijs voor de creativiteit" uitreikt.

Verkopen om Warhol te kopen

Werken ruilen of doorverkopen was een courante praktijk bij verzamelaars, ook bij Matthys. Om een Warhol te bekostigen, zag hij zich genoodzaakt om een schilderij van Jean Brusselmans te verkopen. En toen hij Daniel Buren wou uitnodigen om in zijn villa een wandschildering aan te brengen, moest hij passen omdat hij tijdelijk in geldnood zat. In ruil kocht hij een schilderij, dat nu in de tentoonstelling te zien is.

De legende wil dat elke vergadering van de Vereniging uitliep op gekrakeel over kunst. Ongetwijfeld waren er meningsverschillen. Zo lagen arte povera en Joseph Beuys bij Hoet in het bovenste schuifje, bij VMHK-leden minder. Zij vulden dan aan met hun specifieke keuzes.

En hoe kocht Jan Hoet zelf? Grotendeels via direct contact met kunstenaars, die hij uitnodigde om nieuw werk te maken voor zijn tentoonstellingen. Ze waren vaak spraakmakend. Nog altijd vind je in de Smak-collectie, en dus ook in deze expo, de sporen terug van *Kunst in Europa na '68* (1980), *Chambres d'amis* (1986) en *Documenta IX* (1992). Ook de weerklink die ze kregen, komt aan bod.

Geert Van der Speeten

Jan Hoet werd in 1975 bij de start van het Smak aangesteld als curator. © smak

Private passion x public duty

Smak, Gent, tot 5/1

★★★★★